

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av undervisning på
yrkesprogram vid Vägga gymnasieskola 5
i Karlshamns kommun

Innehåll

Inledning

Fakta om Vägga gymnasieskola 5

Bakgrund och syfte

Frågeställningar

Resultat

Metod och genomförande

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisning på yrkesprogram under hösten 2013 och våren 2014. Granskningen vid Vägga gymnasieskola 5 i Karlshamns kommun ingår i detta projekt. På skolan granskades undervisningen i årskurs 2 på hotell- och turismprogrammet med inriktningarna hotell och konferens samt turism och resor.

Vägga gymnasieskola 5 besöktes den 12–14 november 2013. Ansvariga inspektörer har varit undervisningsråd Monika Ivarsson och utredare Peter Holmberg. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande. Granskningen har ett uttalat elevperspektiv vilket innebär att inspektörerna under tre dagar har följt en klass i årskurs 2.

Kvalitetsgranskningen av undervisning på yrkesprogram genomförs i ytterligare 63 gymnasieskolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som har ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Den enskilda rapporten kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Fakta om Vägga gymnasieskola 5

I Vägga Gymnasieskola enhet 5 ingår 152 elever. På hotell- och turismprogrammet finns 43 elever varav 8 i årskurs 2.

Hotell- och turismprogrammet är nytt sedan 2011 och vid tiden för kvalitetsgranskningen har ännu inga elever avslutat utbildningen. Skolan bedrev tidigare utbildning på hotell- och restaurangprogrammet, där programmets re-

sultat enligt statistiken legat i nivå med eller strax över snittet i riket men under genomsnittet i riket för alla utbildningar .

Skolinspektionen genomförde regelbunden tillsyn vid Vägga Gymnasieskolas enheter under våren 2013 (dnr 43-2012:4747)

Bakgrund och syfte

I och med reformeringen av gymnasieskolan 2011 renodlades skillnaderna mellan yrkesprogram och högskoleförberedande program. Syftet med reformen var att bättre förbereda eleverna för kommande arbete eller vidare studier samt att öka genomströmningen i gymnasieskolan. En bättre genomströmning i gymnasieskolan är en vinst både för individen och för samhället. Genomströmningen skiljer sig mellan olika program, där avbrotten överlag är vanligare på yrkesförberedande program än på studieförberedande program. Elever som avbryter sina gymnasiestudier uppger själva att de saknat motivation för skolan, att utbildningen upplevs som meningslös och att skolan inte gett det stöd eleverna har behov av.

Elever som har avbrutit sina studier har många gånger inte upplevt att de varit delaktiga i beslut om arbetssätt och arbetsformer i skolarbetet och det som förväntats göras i skolan har inte stämt överens med vad eleverna själva velat. Enligt forskningen blir elever mer studiemotiverade när de upplever att de själva kan vara delaktiga i att utforma undervisningen och dess innehåll. Själständighet och ansvar för den enskilda eleven betonas i skollagen och i läroplanen.

Forskningen visar även att eleverna upplever det som mer motiverande och mer meningsfullt med yrkesämnena då de själva kan identifiera sig som exempelvis en blivande kock eller mekaniker och att de får arbeta med något "som är på riktigt". Yrkesämnena kan också fungera som en ingång till motivation och självförtroende även för de gymnasiegemensamma ämnena. I arbetet med yrkesämnena kan eleverna se behov av att använda kunskaper i gymnasiegemensamma ämnena. Lärande underlättas om det sker i meningsfulla sammanhang, exempelvis genom att i ämnet matematik räkna ut måtten på något som ska tillverkas.

Lärarna har en central roll i att, medvetet eller omedvetet, påverka elevernas motivation och självbild. Det är inte ovanligt att elever på yrkesprogram har erfarenheter från stödundervisning i grundskolan. För elever som har tidigare negativa erfarenheter är det extra viktigt att inte försättas i situationer där de

misslyckas igen. Istället gynnas elevernas självförtroende av att de får känna att de lyckas och får bekräftelse på sin progression. Därför är det viktigt med tydlig och löpande återkoppling.

Elever på yrkesprogrammen har ofta relativt låga meritvärden från grundskolan, något som kan vara en indikation på att eleverna inte fått tillräckligt stöd eller motiverats i tillräcklig omfattning under tidigare studieår och att det därför i denna elevgrupp finns stödbehov, bristande motivation och negativa erfarenheter från tidigare studier. Skolverket har påtalat att stödinsatser ofta sätts in för sent. Det konstateras att särskilt stöd främst ges i gymnasiegemensamma ämnen, men sällan i programgemensamma ämnen, vilket också bekräftas av erfarenheter från Skolinspektionens sammanhållna tillsyn av utbildningsföretag.

Kvalitetsgranskningens syfte är att granska om elever på yrkesprogram får en ändamålsenlig undervisning som stärker deras motivation att lära, för att därigenom skapa goda förutsättningar för att eleverna ska nå utbildningens mål och slutföra utbildningen. Elever som riskerar att inte nå kunskapsmålen utgör ett särskilt fokus i granskningen.

Frågeställningar

Möter undervisningen på yrkesprogrammen elevernas intressen, förväntningar och behov så att eleverna upplever undervisningen som meningsfull?

För att besvara den övergripande frågeställningen utgår Skolinspektionen från nedanstående underfrågor:

- Har eleverna inflytande över undervisningen och anpassas den därefter?
- Placeras kunskapsinnehållet i ett för eleverna meningsfullt sammanhang för att därigenom konkretisera lärandet?
- Får eleverna kontinuerlig återkoppling för att synliggöra lärande och progression och därmed stärka tilliten till den egna förmågan?
- Får elever i behov av särskilt stöd åtgärder som är anpassade så att eleven ges goda förutsättningar att slutföra utbildningen?

Resultat

Utifrån tidigare nämnda bedömningsområden har Skolinspektionen bedömt kvaliteten i undervisningen på hotell- och turismprogrammets inriktningar

hotell och konferens samt turism och resor och identifierat tre prioriterade utvecklingsområden och ett väl fungerande inslag på skolan. Dessa beskrivs nedan.

Utvecklingsområden

Har eleverna inflytande över undervisningen och anpassas den därefter?

INFLYTANDE UTIFRÅN MÅLEN

Att eleverna känner till målen för utbildningen är en förutsättning för att de ska kunna ha inflytande över den. Både elever och lärare beskriver att eleverna blir insatta i kursernas mål och enligt eleverna fick de information om examensmålen strax före Skolinspektionens besök. Rektorn uppger vid faktagranskningen att skolan går igenom examensmålen under introduktionsperioden. Examensmålen ska ligga till grund för utbildningen och undervisningen från elevernas första dag på programmet och är alltså en viktig utgångspunkt för att ge eleverna inflytande över utbildningen. Dessa mål och kursmålen behöver hållas aktuella i arbetet för att ett kontinuerligt inflytande ska fungera, men det är endast under ett av undervisningspassen som läraren uttryckligen kopplar innehållet till utbildningens mål och låter eleverna påverka utifrån dem. Det framgår också av intervjuer med elever, lärare och rektorn att elevernas möjligheter att påverka undervisningen är begränsade. Observationerna ger inga exempel på elevinflytande men enligt eleverna kan de ibland påverka undervisningen inom yrkesämnena då de själva kan vara med och utforma praktiska övningar. Lärarna uppger att eleverna i ganska liten utsträckning kan påverka innehållet, med undantag för yrkesämnena, och att inflytandet mest rör arbetsätt och redovisningsformer. Rektorn bekräftar bilden och menar att innehållet är hårt styrt i de små gymnasiegemensamma ämnena. Rektorn uppger också att krav på lärarna att främja elevinflytande kommer till uttryck i medarbetarsamtalen, men i övrigt har skolan ingen gemensam strategi för att utveckla elevernas inflytande i undervisningen.

STIMULANS OCH UTMANINGAR EFTER ELEVERNAS BEHOV

Under de observerade lektionerna råder en trygg och vänlig atmosfär. Det finns emellertid utrymme för mer uppgiftsorienterad återkoppling till eleverna och uppgifter som ger stimulans och utmaningar. Lärarna bedömer att eleverna resultatmässigt ligger på en jämn men alltför låg nivå kring betygen E och D, möjligen C. Lärarna upplever inga stora skillnader mellan elevers prestationer, trots olika antagningspoäng. Lärarna liksom rektorn anser att elevernas aktivitetsnivå kunde öka och att de kan prestera bättre om de motiveras. Eleverna uppger att samtal med läraren om vad de lärt sig och behöver utveckla bara äger rum om de frågar läraren. Vidare uppger de att de i vissa ämnen kan få

utmaningar genom att de får gå vidare och göra fördjupningar. Enligt både elever och lärare är det främst yrkeslärarna som sätter sig in i elevernas intressen och erfarenheter. Att låta eleverna arbeta med sinsemellan olika uppgifter efter deras behov och intressen är ett arbetssätt som kan utvecklas på skolan.

Ytterligare medel för att ge eleverna möjlighet att utvecklas efter behov och förmåga är att variera arbetssätten. Under observationerna förekommer liten variation inom respektive ämne, där lektionspassen ibland omfattar ett par timmar i form av uteslutande föreläsning eller uteslutande självständigt arbete med samma uppgifter. Enligt lärarna är klassen tystlåten. Skolinspektionen ser inga exempel på att diskussion och reflektion används som källa till variation, stimulans och lärande i undervisningen, trots att elevernas blivande yrke är mycket kommunikativt.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att skolan behöver utveckla sitt arbete med att göra eleverna delaktiga över utformning och innehåll och variera undervisningen för att främja deras delaktighet och motivation.

Placerar kunskapsinnehållet i ett för eleverna meningsfullt sammanhang för att därigenom konkretisera lärandet?

Inom yrkesämnena upplever eleverna att utbildningen utgör ett meningsfullt sammanhang (se Väl fungerande inslag). Sammanhanget i utbildningen blir inte lika väl tillgodosett för de gymnasiegemensamma ämnena. Under lektionsobservationerna förekommer vissa referenser till yrket och eleverna bekräftar att detta sker ofta men i form av kortfattade kommentarer. Lärarna uppger att det sker en infärgning men att stoffträngseln är stor i 50-poängskurserna. Rektorn försöker främja arbete mot examensmålen genom att tjänstefördela så att lärarna i gymnasiegemensamma ämnen är intresserade av yrkesdelen, men de flesta av dessa lärare ingår inte i programlaget och deltar inte regelbundet i dess möten. Enligt både lärarna och eleverna är eleverna motiverade även för de gymnasiegemensamma ämnena, men skolan behöver arbeta med att skapa sammanhang i elevernas utbildning mot examensmålen.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att samarbetet mellan lärarna behöver öka för att främja att elevernas hela utbildning sätts i ett meningsfullt sammanhang.

Får elever i behov av särskilt stöd åtgärder som är anpassade så att eleven ges goda förutsättningar att slutföra utbildningen?

Skolan har ett väl utvecklat system för arbetet med särskilt stöd, och en väl tillgodosedd elevhälsa enligt både rektorn och representanter för elevhälsan. Mot-

sägelsefulla uppgifter från rektorn, lärare och elever som Skolinspektionen tar del av under besöket visar dock att skolans rutiner för när elever ska bedömas inte nå kursernas mål inte är fullt förankrade. Enligt rektorn finns det elever som bedöms riskera F i betyg, men eleverna har inte blivit underrättade och trots att det gått en månad sedan dessa uppgifter kom fram vid mitterminskonferensen har utredning inte startats. I olika samtal med rektorn och lärare och elever blir det emellertid inte klarlagt om eleverna befaras inte nå lägst betyget E, och i resonemangen framgår det att skolan inte har en gemensam syn på när det är lärarens uppgift att anmäla detta till rektorn och hur denna information i så fall hanteras. Enligt intervjuer med rektorn och representanter för elevhälsan är arbetet med särskilt stöd riktat mot skolan som helhet, och det är inte elevernas rektor som är ansvarig för stödresursen. Enligt representanter för elevhälsan saknas det överblick över hur arbetet med särskilt stöd fungerar och följs upp.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att skolan behöver utveckla en samsyn angående bedömning av elevers svårigheter, befarat betyg F, anmälning av detta till rektorn och uppföljning av elever i behov av särskilt stöd.

Väl fungerande inslag

Placeras kunskapsinnehållet i ett för eleverna meningsfullt sammanhang för att därigenom konkretisera lärandet?

Det framgår av dokumentation och intervjuer att delar av utbildningen utgör ett meningsfullt sammanhang för eleverna, inte minst genom goda kontakter med arbetslivet. I undervisningen tar man tillsammans med den egna personalen även hjälp av personer som är yrkesverksamma i branschen. Eleverna deltar aktivt i programråden där inte endast representanter för eleverna utan hela klassen varit engagerad. De intervjuade eleverna uppskattar deltagandet i programråden men gör reflektionen att kommunikationen kunde vara mer ömsesidig så att eleverna fick utbyta tankar med branschpersonerna och inte bara organisera mötena och presentera sig själva. Enligt eleverna är också lärarna i yrkesämnen angelägna om att knyta an till erfarenheter från yrkeslivet för att motivera eleverna. De uppger också att skolan avsätter tid för att systematiskt arbeta med elevernas erfarenheter av det arbetsplatsförlagda lärandet.

Metod och genomförande

Under hösten 2013 och våren 2014 granskar Skolinspektionen kvaliteten på undervisningen på gymnasieskolans yrkesprogram vid 64 skolor i landet. Av dessa skolor har 54 kommunala huvudmän och 10 fristående huvudmän.

Rapport

2014-01-27

8 (8)

Dnr 400-2013:2457

Granskningen har avgränsats till en klass i årskurs 2 på det aktuella programmet och inriktningen. Granskningen har genomförts genom att inspektörerna inför besöket i skolan har tagit del av schema, klasslista och poängplan för den aktuella klassen samt protokoll från skolans lokala programråd. Rektorn på det granskade programmet har också besvarat en verksamhetsredogörelse. Utöver detta har en enkät genomförs med elever vid det granskade programmets årskurs 2. I samband med besöket har inspektörerna tagit del av gällande åtgärdsprogram, betygskatalog och individuella studieplaner i den aktuella klassen.

Vid besöket har lektioner i ämnena naturkunskap, historia, religion, hotell och turism observerats. Elever har intervjuats både enskilt och i grupp. Dessutom har lärare, rektorn och representanter för elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen intervjuats. Besöket har avslutats med en muntlig återkoppling till rektorn om de preliminära resultaten av granskningen. Rektorn har tagit del av och getts möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.